

надавати перевагу таким способам репрезентації традиційних народних культур, які популяризують живі або колишні свідчення цих культур; здійснювати професійну підготовку фахівців по збиранню таких матеріалів. У рекомендації також наголошувалося на широкому розповсюдженні культурної спадщини, але при цьому слід уникати будь-якого спотворення її з метою збереження цілісності традицій [5]. Отже, цей документ був, по суті, заклик до урядів усіх держав – членів ЮНЕСКО до невідкладних дій у справі збереження традиційної народної культури.

Пошукову народознавчу роботу здійснюють з 1996 р. студенти Глухівського державного педагогічного інституту під керівництвом викладачів О.М.Семенов, Г.П.Воробйової, Л.О.Базиль. Ними звертається увага на структуру фольклорного матеріалу різних вікових і професійних груп населення, місце в ньому традиційних фольклорних жанрів, а також пісенних та оповідних новотворів.

Вивчення та аналіз історії експедиційної роботи в Україні дали нам можливість зробити висновок, що у період з початку 20-х років до кінця ХХ ст. в авангарді цієї справи перебували викладачі, вчителі та вчені, які відстоювали викладання у вищих навчальних закладах, школі українознавчих предметів, закликали до проведення збирацької та дослідницької діяльності з українознавства з метою виховання дітей та молоді у народному дусі. Відтак перед вищими навчальними педагогічними закладами стоїть невідкладне завдання – здійснення едукації українознавчої, тобто виховання еліти українського суспільства, яка б спрямувала всі свої зусилля на дослідження фольклорно-етнографічного спадку нашого народу, на його пропаганду та використання у нинішній життєдіяльності.

Дана проблема не вичерпується нашим дослідженням. Подальшого вивчення потребують психолого-педагогічні засади ведення пошуково-експедиційної діяльності, досвід здійснення пошукової народознавчої роботи відомими етнографами, вчителями, виховний потенціал зібраного етнографічного і фольклорного матеріалу.

Література:

1. Грушевський М.С. Береження і дослідження побутового і фольклорного матеріалу як відповідальне державне завдання // Україна-1924.-№4.-С.6-12.
2. Климент Квітка: людина, педагог, вчений /А.І.Сторожук. Монографія. – К.: Фенікс, 1998. – 100 с.
3. Танцюра Г. Весілля в селі Зятківцях / Упоряд., передм., прим., редактив. М.К.Дмитренка; нотн. матеріал, передмову підгот. Л.О.Єфремова. – К.: Ред. часопису „Народознавство”, 1998. – 404 с.
4. Дмитренко Микола. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. – К.: Ред. часопису „Народознавство”, 2001. – 576 с.
5. Рекомендація ЮНЕСКО державам – членам про збереження фольклору // Народна творчість та етнографія. – 1990. – №2. – С.3-7.

УДК 378.14:001.76

О.А. Грищенко

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

***Анотація.** У статті проведено аналіз інноваційних педагогічних технологій в освітньому просторі. Розкрито важливість ролі інновацій у підготовці інженерів-педагогів.*

Аннотация. В статье проведен анализ инновационных педагогических технологий в образовательном пространстве. Раскрыто важность роли инноваций при подготовке инженеров-педагогов.

Annotation. The article analyzes innovative pedagogical technologies in the educational environment. The importance of the role of innovations in the preparation of an engineer-teacher is exposed and shown.

Пошук шляхів удосконалення якості підготовки фахівців змушує навчальні заклади нині переглядати зміст освіти та навчання, а відповідно й освітні технології. Носієм інноваційних технологій є людина з його інстинктивним прагненням до новизни. Інноваційна технологія покликана і поки що обслуговує зростаючі потреби суспільства. Це система, яка моделює творчу діяльність людини. Існує думка, що творча діяльність складна в організації, погано піддається плануванню, має нечітку мотивацію і ґрунтується на суб'єктивному контролі. Тому успіх управління творчим процесом за звичай стосується галузі мистецтва та інтуїції. Найпростішою формою реалізації інноваційної технології є інноваційний процес. У класичному варіанті інноваційний процес має наступну послідовність дій: актуалізація, вибір предметної галузі інновацій; генерація дій; сортування і відбір ідей; практична реалізація ідей у створенні дослідного зразка; випробування для застосування; якщо випробування невдале, то повтор до початкового стану; і навпаки.

Вища освіта України, орієнтуючись на європейські стандарти і принципи Болонського процесу, потребує педагогічних технологій. Згідно з “Національною доктриною розвитку освіти” реформування вищої професійної освіти передбачається шляхом впровадження інноваційних технологій. Актуальною постає проблема розроблення ефективних інноваційних технологій і впровадження їх у навчальний процес.

Аналіз основних досліджень і публікацій, що присвячені проблемі застосування інноваційних технологій, у тому числі й інтерактивних, свідчить про інтерес до неї багатьох науковців. Так, дослідження метода аналізу конкретних ситуацій присвячені роботи В.Беспалько, І.Беха, О.Падалки, О.Пехоти та ін. Теоретичні дослідження і безпосередні практичні заходи з організації навчально-виховної роботи під час підготовки майбутніх інженерів, а також теоретичні дослідження за дистанційною формою навчання розкриває В.Олексенко.

Питання розробки, впровадження і використання ділових ігор у професійній підготовці розкрито у працях А.О. Вербицького, О.Е. Коваленко, І.М. Носаченко, П.М. Олійника. Водночас нагромаджено досить вагомих досвід використання ділових ігор у підвищенні кваліфікації управлінських кадрів, а також спеціалістів різних спрямувань. Він знайшов відображення у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників (М.М.Бірштейн, В.П.Галушко, Ю.В.Геронімус, Р.Г.Грап, К.Ф.Грей, М.М.Крюков та ін.). На їх думку, саме ділові ігри є найкращим засобом набуття професійних знань, умінь та навичок.

Мета даної статті – провести аналіз інноваційних педагогічних технологій та розкрити важливість ролі їх у підготовці майбутніх інженерів-педагогів. У рамках зазначеної проблеми ми розглядаємо питання такої організації навчально-виховного процесу у вищій школі, яка пропонує можливість забезпечити послідовність, варіативність та індивідуалізацію процесу навчання.

Особистість, яка організовує і реалізує навчально-виховний процес, є педагог, викладач, майстер. Це люди, які мають спеціальну підготовку і професійно займаються педагогічною діяльністю. Вони повинні не тільки все знати, а й вміти показати, як виконується та чи інша операція, проявляти творчість, орієнтуватись у нестандартних

умовах. Доведено, що потік наукової інформації кожні десять років подвоюється. Тож цю закономірність слід враховувати при підготовці інженерно-педагогічних кадрів, які є носіями інформації [6, 45].

Відомо, що інженерно-педагогічна освіта знаходиться на межі інженерної та педагогічної освіти. За характером професійних функцій, які виконують спеціалісти інженерно-педагогічної освіти, вона відноситься до педагогічної освіти. Предметною ж основою інженерно-педагогічної діяльності є інженерна та виробничо-технологічна підготовка, тобто інженерно-технічний компонент освіти носить інструментальний характер і є засобом навчання та виховання.

Інженерно-педагогічна освіта є структурним компонентом професійно-педагогічної освіти, яка може бути спеціалізована за багатьма галузями виробництва. Система інженерно-педагогічної освіти унікальна за своєю суттю і сама її природа дає можливість сформувати такого гармонійно розвиненого фахівця, який поєднує в собі інженерно-педагогічні уміння, пов'язані зі здатністю розв'язувати технічні завдання, системно мислити, проектувати та конструювати технічні будови, розбиратися у питаннях економіки, охорони праці певної галузі, уміннями працювати з людьми, організовувати навчальний процес у професійному навчальному закладі, виховувати молодь, бути керівником та вихователем. Сьогодні європейські країни йдуть шляхом обов'язкової педагогічної освіти викладачів не тільки гуманітарних, але й технічних дисциплін. В інженерно-педагогічній освіті це закладено в самій суті.

У передмові колективної монографії "Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти" академік Н.Ничкало, процитувавши рекомендацію відомого французького державного діяча, письменника Армана Жана де Плессі Ришельє: (1585-1642) "...У добре облаштованій державі наставники технічних дисциплін мають переважати над учителями вільних професій", зазначила, що сьогодні (майже через 350 років) не йдеться про перевагу одних педагогів над іншими. Усі виконують свою важливу суспільну роль. Що ж стосується підготовки "наставників технічних дисциплін", то в епоху інформаційно-технологічного поступу актуальність цього завдання значно зростає.

Якщо вести мову про формування у вищому навчальному закладі не просто кваліфікованого спеціаліста, а творчої особистості, то необхідно надати студентів можливість для самореалізації, саморозвитку, самовиховання. Цю можливість студенти можуть отримати за умови використання у навчальному процесі нетрадиційних методів навчання, які у свій час дістали назву активних методів. Постає питання, як якомога швидше пристосувати студентів до особливостей обраної професії, виявити ті позитивні якості, які сприяють формуванню професійної творчої особистості? Активізація пізнавальної творчої діяльності студентів неминуче нас приведе до використання у навчальному процесі ділових ігор. Так, за одним із визначень, ділова гра є засобом розвитку творчого професійного мислення; у її процесі людина набуває здібностей аналізувати специфічні ситуації та вирішувати нові для себе професійні завдання. Ділові ігри імітують цілком конкретні умови діяльності спеціалістів [1, 15].

Завдання інженерно-педагогічних працівників надання не тільки систематизованих знань, формування вмінь і навичок, а й твердих гуманістичних переконань, загальнолюдських моральних цінностей, аналітичного мислення, почуття відповідальності. Мабуть не буде заперечень, що сучасний розвиток суспільства можливо забезпечити лише на основі інноваційного розвитку педагогічної освіти, формування нового покоління людей, здатних мислити і діяти творчо, проявляти самостійність у прийнятті рішень, високої критичності та культури мислення.

Отформатовано: Поз.табуляции:
нет в 17 см

Особливого значення набуває формування спеціаліста як творчої особистості. Для цього необхідно, щоб методика викладання у вищих навчальних закладах була систематизованою і спрямованою на мотивацію суб'єкта навчання, на оволодіння знаннями згідно з вимогами Європейської кредитно-трансфертної системи (далі – ECTS) [3].

Світові тенденції підготовки майбутніх педагогів зумовлюють необхідність того, щоб у підготовці викладачів відбулася докорінна переорієнтація навчальних смислів. Під впливом соціальних та інших змін, що відбуваються в суспільстві, виникає потреба постійно підвищувати свій професійний рівень та модернізувати форми і методи навчання. Саме тому питання інноваційних технологій є актуальним в даний час.

Для вирішення поставлених завдань підходить до організації навчально-виховного процесу потрібно з баченням перспективи інноваційної освітньої діяльності. Слід зазначити, що наявна система навчання і контролю знань студентів не повною мірою відповідає сучасним вимогам і не дає змоги організувати навчальний процес так, щоб суб'єкт навчання намагався працювати самостійно і систематично.

Не будемо зупинятися на традиційній системі підготовки фахівців, закладеній ще в часи Радянського Союзу. Хоча думка багатьох науковців і досвідчених викладачів, що вітчизняна система підготовки фахівців у ВНЗ найкраща. Ми вважаємо, що необхідно впроваджувати кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) у вищі навчальні заклади. Завдяки їй можливо досягти високих результатів у підготовці фахівців, але варто зазначити, що без комплексного впровадження принципів Болонського процесу ця робота малоефективна. Виходячи з Болонського процесу та реального стану впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу як ефективного засобу реалізації його характеристик, можна стверджувати, що реальний стан навчального процесу у вищих навчальних закладах України характеризується як варіативний проект модульно-рейтингового навчання. Єдина особливість такого навчання лише в тому, що з кожного виду навчальної діяльності прописані кредити.

Нині там, де впроваджено модульну систему навчання і рейтингову систему контролю знань, мотивація суб'єктів до навчання базується не лише на бажанні оволодіти знаннями, а й на прагненні зростати професійно. Незважаючи на переваги і недоліки різних методів навчання, слід зазначити, що КМСОНП за стандартами ECTS є дуже важливою в умовах конкуренції на світовому ринку праці та інноваційного розвитку суспільства на початку третього тисячоліття.

Слід чітко зрозуміти, що кредитно-модульна система організації навчального процесу – це не просте вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців, а кардинальна її реорганізація. Такий процес вимагає цілісного реформування вищої освіти в Україні на рівні структурної, правової, організаційної, фінансової перебудови. Крім того, ефективність впровадження КМСОНП вимагає нового європейського педагогічного мислення як керівників цього загальнодержавного проекту, так і виконавців. Кредитно-модульне навчання повинно служити ефективним механізмом реалізації мобільності студентів, кредитування їх діяльності. За кілька років інтенсивного входження нашої системи вищої освіти у загальноєвропейський освітній простір стало очевидним, що такий процес є досить складним, довготривалим і неоднозначним.

Інновації ж змушують усіх учасників навчально-виховного процесу визначити і проаналізувати рівень своїх знань, умінь, навичок, спрямувати свою діяльність на шлях перспективних перетворень. У центрі всіх інновацій в освіті – педагог. Тому виняткова увага і вимоги повинні висуватися саме до педагогічної освіти і її необхідної складової –

професійної педагогічної підготовки, що триває в умовах неперервної освіти, тобто протягом усього життя.

Існує проблема ефективної реалізації інноваційних навчальних технологій в руслі освіти, де „головним композиційним вузлом виступає прагнення і вміння інженера-педагога забезпечити свободу самореалізації учня в навчанні через творчість, змістовний демократизм освітнього процесу, скоординованого за цінностями, цілями, що знаходять своє втілення в дидактично оформленій системі знань” [4, 99].

Важливими принципами досягнення інноваційного характеру освіти вважаємо єдність наук, які зосереджені у даному навчальному закладі; єдність навчання та дослідження; свобода творчості у процесі досліджень; перехід від досліджень до реальності застосування; перехід від кількісного до якісного розвитку; демократизм; поступовість та неперервність; рівність можливостей.

Базовими умовами, що ведуть до інноваційного змісту освіти, є: створення активності; пропаганда культурних змін та моделі розповсюдження знань у суспільстві шляхом впровадження інноваційних програм; включення викладачів навчальних закладів у сфери практичної діяльності; залучення студентів до вирішення практичних задач; поширення досліджень на міжнародній основі; пріоритет виховання нового рівня світогляду вільної, творчої особистості.

Основні прогресивні тенденції – науку викладає той, хто її робить; особистостей можуть готувати лише особистості; нові форми та способи здобуття знання та їх надання студентам; дискурсивний вибір та проблемні ситуації замість традиційних лекцій; залучення до навчального закладу всіх наукових та культурних ресурсів; оволодіння знаннями згідно з вимогами ECTS.

Педагогічна компетенція під час впровадження інноваційних технологій формується на основі активізації творчого потенціалу викладача. Інноваційна діяльність забезпечує повноцінне входження особистості в соціум і сприяє її соціалізації в суспільстві.

Для повноцінної реалізації освітнього потенціалу інноваційних технологій необхідно сприяти тому, щоб процес залучення інженерно-педагогічних працівників до неї сприяв різнобічному розвитку педагогічної майстерності їх, а також зумовлював цілеспрямований розвиток суб'єктів навчання.

Адаптація інноваційних технологій в освітній сфері особливо добре простежується за таким показником, як впровадження в навчання інформаційних технологій. Інтенсивний розвиток інформаційних технологій та комп'ютерних мереж сприяє інтеграції людства, дає можливість будь-якому члену соціуму без особливих зусиль створити нову інформацію і миттєво розповсюдити її в інформаційному світі. По-перше, дана обставина певним чином впливає на систему вищої інженерно-педагогічної освіти. По-друге, необхідність використання інформаційних технологій має місце на всіх стадіях підготовки фахівців, протягом всього періоду навчання у вищому навчальному закладі.

Беспалько В.П. підкреслює, що комп'ютеризація навчання, на якій вона базується, лише одна із сторін процесу, яка не вичерпує всіх можливостей комп'ютера та інформаційних технологій. Було б помилково зводити технологізацію до інформатизації, як це зазначається в окремих публікаціях. Очевидно, що технологізація – історично неперервний в освіті процес. Інформатизація – революційний напрям, “поворот” цього процесу, але не лише етап технологізації. Завдяки технологізації в системі освіти здійснюється наступність нових технологій, виникає готовність до адаптації [2, 5].

Впровадження дистанційного навчання як для студентів денної форми, так і курсів підвищення кваліфікації займає чільне місце в освіті. З цією метою необхідно відпрацьовувати методики застосування інтернет-технологій у навчальному процесі.

Практичне впровадження елементів дистанційного навчання може бути можливим при відкритті центрів інтернет. Провідною технологією доступу до інформаційно-освітніх ресурсів є ІНТЕРНЕТ, темпи розповсюдження якого мають вибуховий характер [7, 5].

Отже, в інноваційному підході до якісної зміни технологій навчання ключову позицію займають інформаційні технології, а про важливість ролі інновацій в інженерно-педагогічній освіті ми можемо говорити впевнено. Розв'язання задач з удосконалення системи ПТО в Україні, на думку академіка Н. Ничкало, "...значною мірою залежить від рівня підготовки інженерно-педагогічних працівників профтехучилищ, вищих професійних училищ і інших закладів". Результати аналізу застосування інноваційних педагогічних технологій у підготовці інженерно-педагогічних фахівців засвідчує їх високу ефективність.

Література:

1. Бельчиков Я.М., Бирштейн М.М. Деловые игры. – Рига: Авотс, 1989.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогических технологий. – М., 1989. – С.5.
4. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб./М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін.; За ред В.Г.Еременя. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384с.; Болонський процес у фактах і документах /Упряд.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. – К.; Вид-во ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2003. – 52с.
5. Козаков В.А., Дзвінчук Д.І. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у непедагогічних університетах: Монографія. – К.: ЗАТ „НІЧ ЛАВА”, 2003.
6. Олексенко В.М. Основні напрями навчально-виховної роботи під час підготовки спеціалістів за дистанційною формою навчання //Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2006, – №3. – С.26-36.
7. Олійник П. Педагогічна інноватика – один із шляхів підвищення ефективності підготовки інженерно-педагогічних кадрів //Педагог професійної школи Зб.наук.праць /Редкол.: Н.Г.Ничкало (голова), Зязюн І.А., Щербак О.І. та ін.; Упорядники: Ничкало Н.Г., Щербак О.І. – К.: Наук світ, 2001. Вип.І. – 354с.
8. Цырельчук Н.А. Инженерно-педагогическое образование на современном этапе развития профессиональной школы: Монография. – Мн.: МГВРК, 2001. – 250с.

УДК 378.111

Т.М. Десятов

ІНДИКАТОРИ КОНТРОЛЬНИХ РІВНІВ – ОСНОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СТРУКТУРИ КВАЛІФІКАЦІЙ

Анотація. У статті йдеться про індикатори контрольних рівнів як основи європейської структури кваліфікацій.

Аннотация. В статье идет речь об индикаторах контрольных уровней как основах европейской структуры квалификаций.

Annotation. Speech goes in the article about the indicators of control levels as bases of the European structure of qualifications.

Серед проблем, що активізувалися у ХХІ столітті, однією з важливих є проблема професійної освіти, а в ній – питання, пов'язані з розробкою систем кваліфікацій, їх розв'язання у країнах Європейського Союзу (ЄС). Ці питання становлять для нас інтерес у зв'язку з необхідністю оптимізації і підвищення ефективності української системи професійної освіти, а також з погляду участі нашої країни в реалізації Копенгагенської,